

LUND UNIVERSITY

Övervakning tär på medborgarnas tillit

Larsson, Stefan; Olsson, Tobias; Rosengren, Calle; Runeson, Per

Published in:
Svenska Dagbladet, Brännpunkt

2014

[Link to publication](#)

Citation for published version (APA):

Larsson, S., Olsson, T., Rosengren, C., & Runeson, P. (2014). Övervakning tär på medborgarnas tillit. *Svenska Dagbladet, Brännpunkt*. http://www.svd.se/opinion/brannpunkt/overvakning-tar-pa-medborgarnas-tillit_3479682.svd

Total number of authors:
4

General rights

Unless other specific re-use rights are stated the following general rights apply:

Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

- Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research.
- You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain
- You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal

Read more about Creative commons licenses: <https://creativecommons.org/licenses/>

Take down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

LUND UNIVERSITY

PO Box 117
221 00 Lund
+46 46-222 00 00

Debattartikel: "Övervakning tär på medborgarnas tillit"

Medborgarnas acceptans för säkerhetsrelaterad övervakning är begränsad. Exempelvis tycker 55 procent av svenskarna inte att det är acceptabelt att FRA samlar in och bearbetar data om internetvanor, skriver forskare från Lunds universitet.

Svenska Dagbladet 19 april 2014
BRÄNNPUNKT | INTEGRITET

Vi kunde den 8 april läsa om hur EU-domstolen gick på generaladvokatens föreslagna linje och ogiltigförklarade det datalagringsdirektiv som alla medlemsstater implementerat under de senaste åren. Direktivet handlade i stort om att ålägga internetoperatörer en massiv lagring av data kring telefonsamtal, sms, e-postmeddelanden, internetuppkopplingar och mobilpositioner i 6–24 månader, i syfte att kunna bekämpa allvarlig brottslighet.

I dagarna som följt har vi kunnat studera ett politiskt positionerande kring datalagring och integritetsfrågor, och vi välkomnar starkt att frågan lyfts i samhällsdebatten och även blir en fråga för partipolitik. För tillits- och integritetsfrågan i en digital kontext är så viktig för vårt samhälle att den måste ha en tydlig plats i det allmänna medvetandet och i politiska ställningstaganden. Integritetsfrågan kan naturligtvis läsas ihop med

Svenska Dagbladet 19 april 2014

SvD
Debattartikel
19 april 2014 kl. 08.40

BRÄNNPUNKT

MER DEBATT
"S tar rygg på alliansen med försvarsanslaget"
Svenska Dagbladet 19 april 2014 kl. 08.40. Enligt en rapport från Forsvarshögskolan i Stockholm har försvarsmakten under 2013 satsat på att stärka sin position som en av de största aktörerna i den svenska statsapparaten. Detta har skett genom att försvarsmakten har fått tillgång till en stor mängd data från FRA, som samlar in och bearbetar data om internetvanor, skriver forskare från Lunds universitet.

MER DEBATT
"Större andel äldre skog innebär mer virke"
Enligt en rapport från Skogsstyrelsen har andelen äldre skog i Sverige ökat under de senaste åren. Detta innebär att det finns en större mängd virke som kan skördas, vilket är bra för skogsindustrin. Skogsstyrelsen har dock också uttryckt oro över att den äldre skogen inte sköts på ett hållbart sätt, vilket kan leda till en minskning av skogens produktivitet.

Ta debatt om dataövervakning

INTEGRITET Medborgarnas acceptans för säkerhetsrelaterad övervakning är begränsad. Exempelvis tycker 55 procent av svenskarna inte att det är acceptabelt att FRA samlar in och bearbetar data om internetvanor, skriver forskare från Lunds universitet.

Vår studie visar att det finns en stor variation i hur olika grupper i samhället ser på övervakning. Enligt vår undersökning har 55 procent av svenskarna inte acceptans för att FRA samlar in och bearbetar data om internetvanor. Detta är dock inte en enhetlig bild. Till exempel har vi sett att äldre skog innebär mer virke, vilket är bra för skogsindustrin. Skogsstyrelsen har dock också uttryckt oro över att den äldre skogen inte sköts på ett hållbart sätt, vilket kan leda till en minskning av skogens produktivitet.

Enligt vår studie har vi sett att äldre skog innebär mer virke, vilket är bra för skogsindustrin. Skogsstyrelsen har dock också uttryckt oro över att den äldre skogen inte sköts på ett hållbart sätt, vilket kan leda till en minskning av skogens produktivitet. Detta är dock inte en enhetlig bild. Till exempel har vi sett att äldre skog innebär mer virke, vilket är bra för skogsindustrin. Skogsstyrelsen har dock också uttryckt oro över att den äldre skogen inte sköts på ett hållbart sätt, vilket kan leda till en minskning av skogens produktivitet.

99
Vad man framför all vänder sig mot är rutinmässig, automatiserad insamling.

Enligt vår studie har vi sett att äldre skog innebär mer virke, vilket är bra för skogsindustrin. Skogsstyrelsen har dock också uttryckt oro över att den äldre skogen inte sköts på ett hållbart sätt, vilket kan leda till en minskning av skogens produktivitet.

STEFAN LARSSON
TOMAS OLSSON
CALLE KROOK
PETER WERNER

FRA-frågan, och även kopplas samman med de avslöjanden som Edward Snowden gjort gällande den amerikanska säkerhetstjänsten NSA, eftersom detta är betydande pusselbitar för hur vi bygger vårt digitala samhälle.

Och vad tycker då gemene man, egentligen, om statens och myndigheters informationsinhämtning i vårt digitala samhälle? Vilken tillit och vilket förtroende känner vi för att myndigheterna, både svenska och utländska, hanterar informationen på ett passande och acceptabelt sätt? Det här har varit centrala frågor för oss som mångvetenskaplig forskargrupp vid Lunds universitet. Under samlingsnamnet Digitrust har vi under drygt ett och halvt år samlats för att studera och analysera digital tillit.

Som ett led i detta arbete har vi i januari i år frågat ett representativt urval av Sveriges befolkning, 1 100 individer, bland annat om deras upplevelse av och förhållningssätt till övervakning. Från våra enkätdata kan vi tydligt se att medborgarnas acceptans för de här typerna av säkerhetsrelaterad övervakning är begränsad. 55 procent av svenskarna tycker inte att det är acceptabelt att Försvarets radioanstalt (FRA) samlar in och bearbetar data om internetvanor.

Vad man framför allt vänder sig mot är rutinmässig, automatiserad insamling av användardata, visar enkäten. Svenskarna är något mindre kritiska när det gäller övervakning som initieras och genomförs av polisen (46 procent) eller Säpo (47 procent). Om övervakningen föregås av myndighetsbeslut, eller åtminstone övervägande av myndighetspersoner, uppfattas den också som mer legitim. Allra minst acceptabelt uppfattas det dock vara att utländska säkerhetstjänster intresserar sig för svenskarnas internettrafik. Cirka 80 procent av svenskarna tycker att det inte är acceptabelt att andra staters säkerhetstjänster (USA:s, Rysslands, Storbritanniens) samlar in och bearbetar data om enskildas internetvanor.

Undersökningssvaren väcker både frågor om demokrati och frågor om tillit. Demokratifrågorna aktualiseras av diskrepansen mellan hur övervakning på internet går till i dag och medborgarnas syn på under vilka villkor den kan betraktas vara legitim. Många svenskar anser uppenbarligen att övervakning på internet kan vara acceptabelt, men menar att sådan insamling och bearbetning av data inte bör ske rutinmässigt. Beslutsfattande kring övervakning ska i stället vara underställt myndigheter (eller allra helst ske ”efter domstolsprövning”) och – i förlängningen – vara öppet för såväl insyn som kritik.

De här medborgarsynpunkterna har onekligen haft svårt att få genomslag. Innan EU-domen föll märktes de varken i den politiska debatten på området eller i hur lagstiftningen tillämpas. Inte heller den av regeringen tillsatta Digitaliseringskommissionen har producerat något mer substantiellt än ett förslag om att barn ska utbildas i ”hur integriteten fungerar och kan skyddas på internet” (SOU 2014:13).

Ifråga om tillit noterar vi i vår undersökning att både domstolar och myndighetsväsendet i Sverige har ett relativt stort förtroendekapital. Man ska dock inte utgå från att detta är oföränderligt bestående. Tillit och förtroende kan korrumpas och förstöras. Tilliten måste ständigt värnas, och mycket i vårt samhälle beror på den. Tillit till att individens integritet respekteras är central för medborgare i relation till stat och myndigheter, och därmed även för frågor om rättens och domstolarnas roll. Även för det ekonomiska systemet är tillit central, för tjänstesektorn och för bankväsendet, liksom för mediernas och kunskapsförmedlingens roll. Detta är centrala samhällsvärden, som måste värnas, också i det digitala samhället.

Integritet handlar inte om att man som medborgare ska ha rent mjöl i påsen, och därmed inte behöver oroa sig för insyn. Det handlar om att vi inte ska behöva tolerera smutsiga fingrar i vårt mjöl. Bristande respekt för integriteten – från både offentliga och privata aktörer – skadar vårt tillitsberoende samhälle. Och frågan är viktig, eftersom den i mycket kommer att definiera morgondagens digitala värld.

Kärnfrågorna här rör att hur vi regleras och mäts i det digitala, och under vilka former, och bör vara demokratifrågor. Man skulle lite högrävande kunna säga, att tillit är fundamentet i samhällsbygget, digitaliserat eller ej. För digital övervakning är ett kraftfullt verktyg – på gott och ont. Det måste underställas politisk debatt och stå under demokratisk kontroll för att i längden kunna åtnjuta medborgarnas tillit.

STEFAN LARSSON

fil dr i rättssociologi

TOBIAS OLSSON

professor i medie- och kommunikationsvetenskap

CALLE ROSENGREN

fil dr i industriell arbetsvetenskap

PER RUNESON

professor i programvarusystem